

No és freqüent trobar-se davant d'un llibre que tracte sobre la relació entre traducció i sociolingüística. De fet, la connexió entre les dues disciplines ha estat generalment menystinguda i per això aquest volum resulta tan innovador com necessari. Es tracta d'una obra col·lectiva que combina aportacions teòriques i alhora estudis de cas i que recull diversos treballs d'un grup de professors i investigadors de les Facultats de Traducció de la Universitat de Vigo i de la Universitat Pompeu Fabra.

Hom ha estructurat el llibre en tres seccions consagrades a la relació que s'estableix entre l'anomenada "mediació lingüística" i tres àmbits d'activitats que tenen a veure amb la sociolingüística: l'"agençament lingüístic", la configuració de l'estàndard i la configuració dels discursos socials.

D'antuvi, el lector troba a faltar una definició o clarificació dels termes que s'empraran al llarg de l'obra, com ara traducció i mediació lingüística. Per saber que la "traducció" és una de les activitats compreses en la "mediació lingüística" cal arribar a l'article del professor Díaz Fouces (*La planificació de la mediació lingüística*, p. 85-110), inclòs en darrer lloc de la primera secció. Més greu ens sembla la manca absoluta d'una definició del terme "agençament" que alterna sovint amb el de "planificació" (i "normalització"). No queda clar si s'usen com a sinònims (com seria lògic, ja que es tracta d'una importació directa del francès "aménagement" emprat pels sociolingüistes quebequesos) o és una part de la planificació (i més concretament, del "corpus", seguint la clàssica distinció proposada per Kloss, corresponent al desenvolupament funcional de Haugen).

La primera secció sobre l'agençament lingüístic i la traducció comença amb l'article de Yan-nick Garcia. L'autora destaca ja des del principi la necessitat de lligar el procés de traducció al seu context social i ho demostrarà amb el cas d'una llengua que ha sofert un procés de minorització, com ho és el català. En l'article s'analitza la influència que la traducció ha tingut i està tenint sobre la normativa del català en tres àmbits d'actuació: la literatura, els mitjans de comunicació i l'empresa privada.

L'article de Marta García que també té a veure amb el paper que tenen els mediadors lingüístics en la fixació i codificació de la llengua presenta un magnífic estat de la traducció al/del gallec. Les diferències entre els dos treballs, l'un sobre el català i l'altre sobre el gallec, dificulta la seva comparació. D'una banda, en el cas del gallec, les dades provenen, a banda de fonts documentals, de qüestionaris i entrevistes realitzades a diferents sectors relacionats amb el camp de la traducció. Per una altra, tot i que ambdós treballs diferencien el sector públic del sector privat, els àmbits analitzats no coincideixen. I, finalment, el grau d'implicació del poder institucional i les conseqüències que hi tenen en la planificació de la llengua resulta força revelador en el cas de Galícia, mentre que en el de Catalunya no s'hi entreveuen clarament.

La secció es tanca amb la magnífica i original proposta de Díaz Fouces sobre els elements que deuria integrar un model de planificació de la mediació lingüística i que es poden agrupar en tres grans categories segons el tipus de regulació que impliquen: d'accés, d'execució i d'impacte en el

sistema lingüístic. L'autor aporta, a més d'un programa racional, nombroses idees que ens fan reflexionar sobre la importància cabdal de la mediació en les llengües minoritzades. A tall d'exemple, assenyalen el valor simbòlic que té el fet de traduir del català al castellà i, al contrari, el que resulta de fer-ho del castellà al català. En el primer cas, l'objectiu de la traducció no és la comunicació, ja que tots els parlants del català entenen el castellà, sinó d'establir fronteres simbòliques entre els dos grups lingüístics. En el segon, en canvi, es tracta de manifestar una igualtat, existent o no, entre les dues llengües.

A la segona secció, que tracta sobre la relació entre la configuració de l'estàndard i la mediació lingüística, s'inclouen els articles de Jenny Brumme, de Victòria Alsina i de Carlos Garrido. El treball de Brumme documenta la formació del romanès estàndard, comparable, segons l'autora, al català i al galleg per les necessitats lingüístiques que comporten processos d'estandardització tardans (adaptar la llengua estàndard a una societat moderna). L'article d'Alsina tracta sobre les dificultats de traslladar a una llengua minoritzada, com el català, textos que reproduïen la llengua col·loquial oral en l'original. La traducció d'aquest nivell informal en general és complicada perquè tota traducció tendeix a estandarditzar i perquè allò que és genuí en l'obra original pot resultar estrany i inacceptable en l'obra traduïda. En català, a més, aquest *estàndard col·loquial* no està fixat i, per tant, els dubtes i vacil·lacions del traductor augmenten més encara. Aquests dos darrers articles comparteixen la mateixa feblesa i és que no ens queda gens clar com ha contribuït la traducció a la formació d'aqueix estàndard, siga d'un tipus (llengua comuna utilitària en el cas del romanès, seguint la distinció de López del Castillo) o d'un altre (col·loquial). L'article de Garrido, inclòs també en aquesta segona secció, presenta l'estat de la traducció científicotècnica en galleg (o gallegoportuguès de Galícia, com també l'anomena l'autor), avalua els efectes que hauria de tenir i proposa succinta però raonadament i coherent les pautes que deuria seguir un programa de traducció d'aquest tipus de llenguatge especialitzat. L'objectiu final del programa consisteix a promoure i estendre socialment el prestigi del galleg.

Amb el text d'Henrique Peres s'enceta la tercera i última secció del llibre sobre la mediació i la configuració dels discursos socials. Peres argumenta, partint de la hipòtesi de Sapir-Whorf sobre la vinculació entre llenguatge i cultura, l'estreta relació que existeix entre la qualitat del discurs traduït en una societat i el seu grau de desenvolupament cultural. L'originalitat de l'article, però, rau en el fet de qüestionar l'existència dels anomenats *universals de la traducció*, inherents a tota traducció, i proposar-ne, en canvi, una altra que ja no seria universal, denominada *efecte embut*. Per tant, si la qualitat de les traduccions pot ser controlada i, a més, el seu grau de difusió social sol ser més elevat que el del discurs no traduït, la planificació de la traducció haurà de tenir, conclou l'autor, una gran incidència en el desenvolupament cultural de la societat.

El següent article, de Joan Miquel, exposa detalladament i il·lustrada el panorama actual de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), analitza el seu impacte en la societat i, concretament, en les traduccions i les llengües. Ens alerta que el futur de qualsevol llengua dependrà sobretot de la competència dels tècnics i enginyers lingüístics i també dels usuaris. Tot i que el tema del treball està perfectament documentat (les referències bibliogràfiques estan classificades temàticament) i extensament explicat, no hem sabut trobar la relació entre aquest article i el títol d'aquesta secció (*la mediació lingüística en la configuració dels discursos socials*). La mateixa mancança podem atribuir-li a l'excel·lent article de Joaquín Sueiro. Això, però, no treu que el tema tractat, el paper de la traducció i la interpretació de caire religiós durant el període de colonització espanyola a les illes Filipines, resulte força interessant perquè obre la porta a nous camps d'investigació. A banda d'una argumentació ben raonada i la presentació d'un corpus documental exhaustiu, l'autor avalua la influència d'aquesta activitat de mediació en la història interna i externa de les llengües d'aquell país.

Les febleses o mancances que hem pogut fer a determinats treballs es deuen fonamentalment a la variació de temes analitzats que de vegades no semblen atènyer l'objectiu de la secció, simplement perquè no s'hi correspon amb la finalitat de l'article. La contribució original de l'obra no de-

cebrà el lector interessat en el camp de la mediació lingüística ni tampoc els sociolingüistes. El llibre suscita moltes qüestions, obre noves línies d'investigació i, sobretot, ens fa reflexionar sobre la importància cabdal de la mediació lingüística en els processos de normalització lingüística.

Raquel CASESNOVES FERRER
Institut Universitari de Lingüística Aplicada